

Obec vznikla v roku 1964 spojením obcí Nedožery a Brezany. Cez Nedožery-Brezany prechádza cesta I/64, vedúca z Prievidze cez Fačkovské sedlo do Žiliny. V obci sa na túto cestu napája komunikácia III. triedy z Lazian.

**NÁŠ
SERIÁL!**

FOTO: CBS FLYINGTEAM

V 16. storočí po obsadení južných území monarchie tureckými vojskami bola na rozkaz Ferdinanda I. vybudovaná Magna via, cisársko-kráľovská poštová cesta, ktorá viedla obcou Nedožery. V tom čase to bola jedna z najdôležitejších obchodných a poštových ciest v monarchii. Po dobudovaní v roku 1558 patrila k najdlhším poštovým a dopravným spojeniam, mala 56 poštových staníc a merala viac ako 1 000 kilometrov, pričom približne 520 kilometrov sa nachádzalo na území terajšieho Slovenska. Jej trasa prechádzala piatimi štátmi (Rakúsko, Slovensko, Ukrajina, Maďarsko, Rumunsko) a spájala Viedeň s rumunským mestom Sibiu. Jednotlivé poštové stanice boli pôvodne od seba vzdialené iba dve poštové míle (asi 15 km). Patrí k nim i stravovacie, ubytovacie objekty a hospodárske budovy na ustajnenie ťažných a jazdeckých koní. A práve prepriahacia stanica vznikla v roku 1558 aj v Nedožeroch. Poštovú stanicu spravoval magister postae, ktorému podliehali postilióni. Boli to dopravcovia, jazdili pôvodne na koňoch a neskôr na poštových vozoch – diligenciách. Svoj príchod oznamovali trúbkou, ktorá ostala dodnes symbolom pošty.

Obec ako rodina

Obec začala písať svoju novodobú históriu v roku 1964 písomným aktom spojenia dvoch obcí Nedožery →

Starosta obce JAROSLAV PEKÁR (39) verí, že spoločnými silami zrealizujú projekty, ktoré ich čakajú.

www.zivot.sk 17

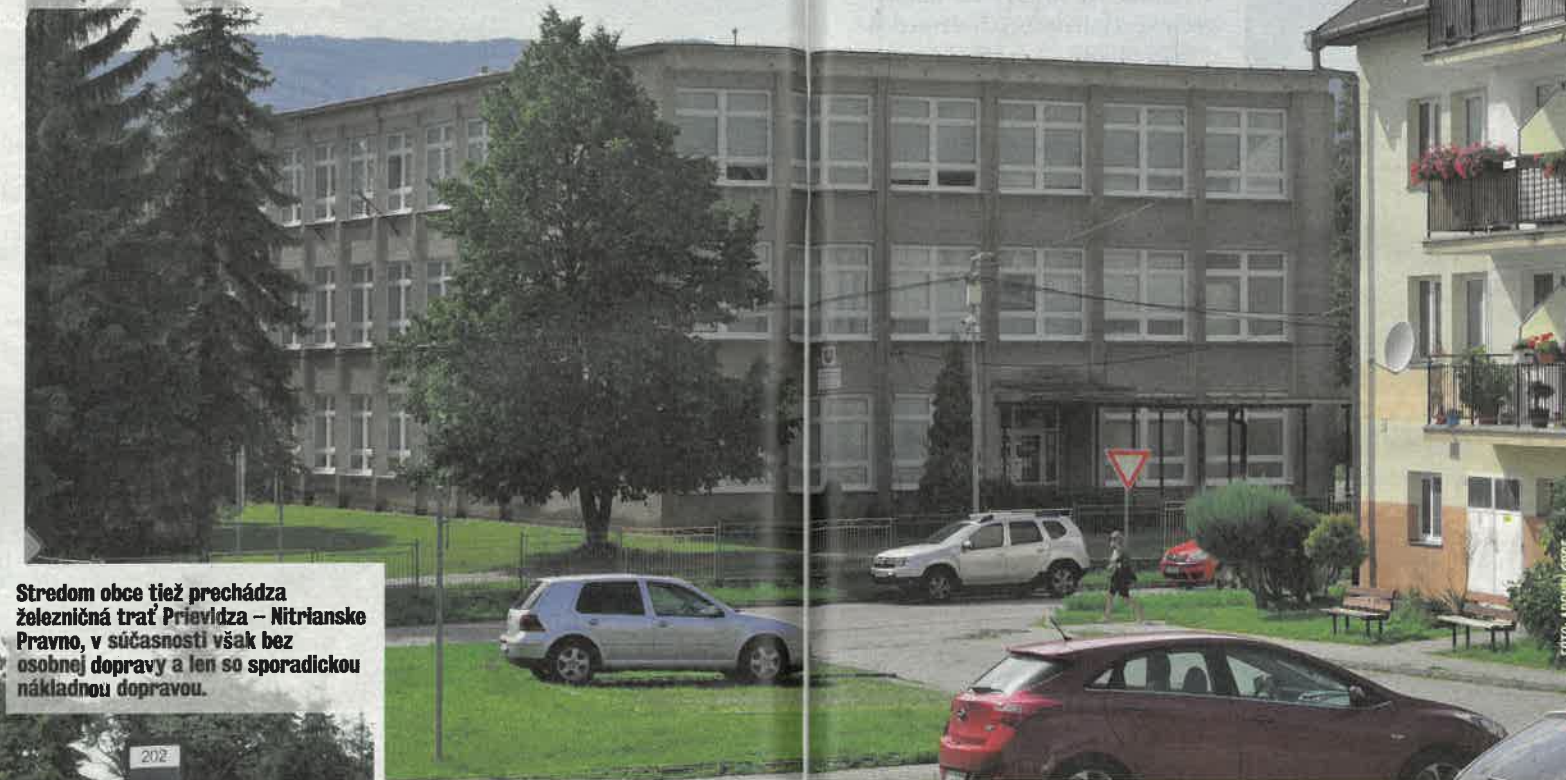
VZNIKLA V ROKU 1964 SPOJENÍM DVOCH SAMOSTATNÝCH OBCÍ

Spoločnými silami

Obec **NEDOŽERY-BREZANY** leží v Hornonitrianskej kotline, približne 5 km severne od Prievidze. Minulý rok pri reštaurovaní miestneho kostola odhalili pamätný zápis dátumu úmrtia uhorského kráľa Mateja Korvína.

Dominantou obce je rímskokatolícky kostol z roku 1939, spojený so starším gotickým kostolom z roku 1409.

Škola v Nedožeroch-Brezanoch získala workoutové ihrisko za desaťtisíc eur.

Stredom obce tiež prechádza železničná trať Prievidza – Nitrianske Pravno, v súčasnosti však bez osobnej dopravy a len so sporadickou nákladnou dopravou.

Kapinka Panny Márie v Brezanoch nie je celkom presnou kópou pôvodnej z roku 1834.

KATARÍNA GRESCHNEROVÁ (44) je známa po celom okolí, zákazníci oceňujú chuť i dokonalý vzhľad jej výrobkov.

verejného priestranstva, ktoré bude slúžiť na odych, vzájomné stretávanie, spoločenské, kultúrne akcie a ako miesto, kde sa budú môcť deti bezpečne hrať. V súčasnosti je projekt vo fáze stavebného povolenia. Rozbehnuté sú práce na rozšírení športového areálu s tromi fut-

balovými ihriskami, ktorý bude využívať celý región hornej Nitry a bude vytvárať podmienky na poskytovanie komplexných služieb futbalovým družstvám, čo sa týka majstrovských zápasov, prípravných zápasov, sústreďení, kempov a celého radu tréningových postupov. Od roku 2019 zriadila samospráva zberný dvor, budova hasičskej zbrojnice prešla rozsiahlymi stavebnými úpravami, školský areál rozšírila o viacúčelové športové ihrisko s umelým trávnikom, zrealizovala bezplatné internetové pripojenie na verejných priestranstvách, kompletne zrekonštruovala fyzikálnu učebňu v miestnej ZŠ a na rade je vybudovanie optickej siete. „V týchto dňoch dokončujeme kompletnú obnovu zdravotného strediska slúžiaceho našim občanom a blízkeho okoliu. Snažíme sa postupne vytvoriť dôstojné podmienky pre pacientov. Pravdupovediac, mojich ambícií a potrieb v obci je viac a verím, že postupne spoločnými

Zrekonštruovaná hasičská zbrojnica.

MARTIN VAVRO (31) je profesionálny hasič záchranár a zároveň šéfuje miestnemu DHZ.

silami všetko zvládneme,“ hovorí sympatický starosta.

Rektor Karlovej univerzity

Najvýznamnejšou osobnosťou v obci je jej rodák Benedikt Vavri-

Anketa

Tatiana Bahulová (32)

Obec je nádherná v lete aj v zime. Máme tu materskú i základnú školu, detské ihriská a mnoho možností na prechádzky v prírode. Konajú sa tu športové a kultúrne podujatia, je tu mnoho mladých a rodín s malými deťmi.

Zuzana Slošiarová (36)

V obci Nedožery-Brezany som prežila svoje detstvo a študentské časy. Hoci som sa vydala a odsťahovala, vždy, keď poviem doma, myslím tým obec Nedožery-Brezany, kde žijú moji rodičia. Rada sledujem dianie v obci a môžem povedať, že za tých pár rokov, čo nebývam v Nedožeroch, sa obyvateľom zlepšil kultúrny život v obci a veľmi radi s rodinou chodievame na kultúrne podujatia organizované obcou. Negatívum vidím hlavne v hlavnej ceste, ktorá vedie obcou a v jej neustálych rekonštrukciách a stavebných prácach na nej.

Lenka Klopanová (30)

Positívom je prostredie, ktoré sa v okolí našej obce nachádza. Ďalšou výhodou je blízkosť okresného mesta, kam dochádzajú študenti do škôl a dospeli za prácou. Ako veľké negatívum vnímame cestu vedúcu z Prievidze cez Fačkovské sedlo do Žiliny.

roku 1603 prednášal na Karlovej univerzite rétoriku, poetiku, klasicistickú filológiu, fyziku i aritmetiku. Benedikt bol popri svojej pedagogickej práci prvým priekopníkom myšlienky slovanského povedomia a veľkú úlohu pritom pripisoval práve jazyku. Okrem slávnej prvej českej systematickej gramatiky je autorom ďalších významných pedagogických spisov, ktorými sa natrvalo zapísal do českej a slovenskej pedagogiky.

Jeho dielo má aj európsky význam. Napriek tomu, že veľkú časť života prežil v Česku, nikdy nezažadoval, že je →

nec Nedožerský (1555 – 1614). Najskôr študoval v Prievidzi, neskôr v Jihlave a na Karlovej univerzite v Prahe. Po skončení univerzity bol učiteľom v Uherskom Brode, po získaní hodnosti bakalára sa stal rektorom partikulárnej školy v Žatci a v Nemeckom (Havlíčkovom) Brode. Začiatkom sedemdesiateho storočia získal titul magister filozofie a od

Bývalý policajný funkcionár PETER CHUDÝ (52) svoju kariéru ukončil hodnosťou plukovníka, dnes sa venuje písaniu kníh.

Nedožery-Brezany

Prvá písomná zmienka: rok 1429

Lokalizácia: Trenčiansky kraj, okres Prievidza, región horná Nitra

Počet obyvateľov: 2 115 (1 054 mužov, 1 061 žien)

Obyvatelia nad 60 rokov: 536 (232 mužov a 304 žien)

Obyvatelia do 18 rokov: 366

Vývoj nezamestnanosti - okres Prievidza (vždy ku koncu roka): 2012 - 12,97 %; 2013 - 13,90 %; 2014 - 12,47 %; 2015 - 10,37 %; 2016 - 8,13 %; 2017 - 5,14 %; 2018 - 4,46 %; 2019 - 4,7 %; 2020 (jún) - 6,99 %

Socha Benedikta Vavrinc Nedožerského pred miestnou ZŠ. Svojimi spismi o lepšom školskom vzdelávaní a školskej sústave sa stal priekopníkom v pedagogike ešte pred Jánom Amosom Komenským.

Obecné bytovky

Obecná kniha dediny Brezany

→ Slovák. Dôkazom toho je prídomok k svojmu menu Nedožerský, ktorý oficiálne používal. Svoje meno si Vavrinc Benedikt Nedožerský písal v latinčine ako Laurentius Benedictus Nudozerinus. V roku 1611 sa stal dekanom, neskôr prorektorom a rektorom Karlovej univerzity, ktorej po smrti odkázal celý svoj majetok. Od roku 1968 stojí jeho socha pred budovou miestnej základnej školy. Jej autorom je sochár František Gibala a architekt Ernest Krampál. Od 1. septembra 2005 nesie Benediktovo meno aj základná škola s materskou školou v Nedožeroch-Brezanoch.

Ďalšou osobnosťou obce je rodák z Brezian katolícky kňaz, osvetár a národovec Tomáš Hromada (1793 – 1870). Po skončení štúdia teológie a kňazskej vysviacky v roku 1834 ho ustanovili za správcu fary v Hronci, kde pôsobil 33 rokov. Bol osobne prítomný pri založení Matice slovenskej v roku 1863 v Martine. Miestny odbor Matice slovenskej v spolupráci s obcou mu v roku 1996 odhalil pamätnú tabuľu, ktorá je umiestnená na návrší pred vchodom do Kostola svätej Heleny. Od roku 2008 nesie jeho meno jedna z ulíc v časti obce Brezany.

Vzácný dátum

Rímskokatolícky Kostol svätej Heleny patrí k výnimočným sakrálnym pa-

miamkam hornej Nitry.

V roku 2019 sa v ňom uskutočnil komplexný pamiatkový výskum, ktorý priniesol cenné poznatky o objekte, a významné nálezy historických omietok, malieb a kamenných článkov. Počas reštaurátorského výskumu sa vo vrstve figurálnych nástenných malieb našli nápisy výnimočnej historickej a výtvarnej kvality. Ide o texty čiernou a červenou farbou písané neskorogotickou minuskulou používanou koncom 15. storočia. Podľa predbežného rozboru historika doc. PhDr. Juraja Šedivého, MAS, PhD., v dvojriadkovom texte je pamätný zápis dátumu úmrtia Mateja Korvína (6. apríl 1490). Fragments nápisy červenými písmenami majú črtu chválospevu

MARTIN KLOPÁN (35) je rybárom, ktorý praktizuje techniku chyť a pust.

Vodná nádrž Brezany.

Neskôr riadil okresnú kriminálku a značnú časť kariéry pôsobil v riadiacich funkciách na štyroch špecializovaných útvaroch s celorepublikovou pôsobnosťou so zameraním na boj proti organizovanému zločinu. Mafiánska poprava je jeho knižná prvotina, ktorú napísal pod pseudonymom Peter Šloser. Príbeh, ktorý vychádza z reálnych udalostí, sa odohráva vo fiktívnej pohraničnej dedine Híd a opisuje v ňom (ne)fungujúci a prehnutý systém. „V práci som trávil denne často viac ako 12 hodín bez nároku na mzdu. Práca ma celkom pohlcovala a čas na nič iné mi takmer nezostával. Preto som nikdy nemyslel ani na to, že by som niekedy mohol napísať knihu,“ hovorí bývalý policajný funkcionár. Ale stalo sa. Knihu začal písať ešte ako policajt začiatkom roka 2017. Bolo to v období, keď skončil v NAKA a zastával post riaditeľa Úradu kriminálnej polície na Prezídium Policajného zboru SR, pod ktorý metodicky patria všetky oddelenia kriminálnej polície na okresných a krajských riaditeľstvách. „Viacero súčasných policajtov vie, že som začal písať vďaka osobám, ktoré sa ma snažili niekoľko rokov odstrániť z funkcie, ktorú som zastával. Keď sa im to nepodarilo žiad-

nym spôsobom, tak využili leš. Vtedy som sa dostal do situácie, že som mal odrazu viac času, tak som si povedal, že skúsím napísať knihu. Ak by ma nechali robiť svoju prácu, knihu by som nikdy nenapísal. Teraz im môžem byť len vďačný,“ hovorí Peter Chudý a dodáva, že oedlho sa na knižných pultoch objaví jeho druhá kniha. V roku 2019 získal ocenenie Panta Rhei Awards v kategórii slovenský knižný debutant roka 2019. Toto ocenenie môže získať spisovateľ len raz za život, a to pri vydaní svojej prvej knihy.

Knižný debutant roka

V Policajnom zbore začínal Peter Chudý (52) ako radový policajt.

V Nedožeroch nemali veriaci kostol, a tak sa rozhodli v roku 1845 postaviť v strede obce kaplnku zasvätenú Panne Márii – pomocnici kresťanov.

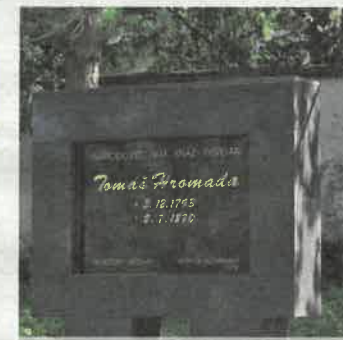

FOTO: ARCHEVY OBCE

V Nedožeroch nemali veriaci kostol, a tak sa rozhodli v roku 1845 postaviť v strede obce kaplnku zasvätenú Panne Márii – pomocnici kresťanov.

Dobroty od Kety

Katarína Greschnerová (43) dlhé roky pracovala v cukrárenských prevádzkach, dva roky dokonca pôsobila v drevárskej firme, a keď sa znižovali stavy zamestnancov, prišla o prácu. Neďaleko od bytovky, kde žije s manželom a deťmi, sa nachádzal opustený stánok, ktorý v minulosti slúžil na predaj ovocia a zeleniny. Po krátkej rodinnej porade sa rozhodla stánok kúpiť a prerobiť. Keďže jej prevádzka susedí so základnou školou, rozhodla sa ponúkať deťom desiate, ktoré mali a majú veľký úspech. „Neskôr som sa rozhodla aj pre cukrárenskú výrobu, aj tak som neustále pre susedov a známych piekla torty. Tak sa mi splnil môj

Katolícky kňaz, osvetár, národovec Tomáš Hromada sa natrvalo zapísal do dejín kultúry a osvety. Rodák z Brezian má pamätnú tabuľu pred miestnym kostolom.

veľký sen. S desiatami pokračujem dodnes. Cez veľkú prestávku im teplé a čerstvé desiate nosím do školy. Mamičky sú spokojné a vravia, že je to jediná desiata, ktorú deti nedonesú domov a celú ju zjedia. Osvedčili sa minipizze, ale v ponukovom liste na nachádzajú aj iné slané či sladké dobroty.“ Jej výrobky majú úspech aj v okolitých dedinách a mestách. Zákazníci oceňujú poctivé potraviny, ktoré používa na výrobu zákuskov a tort, ako aj ich dokonalý vzhľad. „Veď sú predsa napečené s láskou,“ dodala s úsmevom.

Silná tradícia

Hasičský zbor v obci vznikol v roku 1923 a počas svojej existencie prešiel viacerými zmenami. Na začiatku 20. storočia fungovali v obciach a mestách len dobrovoľné hasičské zbory. „Najväčšiu zmenu tunajší dobrovoľní hasiči zažili v roku 2010, keď sa s veľkou podporou štátu podarilo zmodernizovať techniku a obnoviť budovu zbrojnice. V predchádzajúcom období sme mali k dispozícii len jednu dosluhujúcu Aviu. Dnes tu máme Tatru, Iveco a Nissan Navara,“ ukazuje nám garáž plnú vyleštenej techniky Martin Vavro (31). Pracuje ako profesionálny hasič záchranár v Prievidzi a zároveň šéfuje 55-člennému zboru ha-

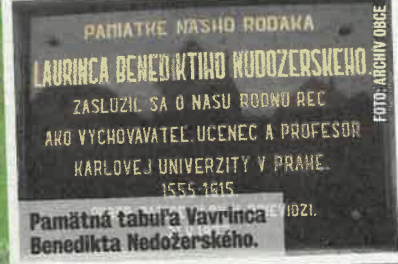

FOTO: ARCHEVY OBCE

Pamätná tabuľa Vavrinc Benedikta Nedožerského.

sičských dobrovoľníkov, z ktorých 17 hasičov tvorí zásahové družstvo. „Zasahujeme v rámci celého kraja, najčastejšie v Prievidzskom okrese, a to nielen pri požiaroch, ale aj pri rôznych technických zásahoch, ako je znášanie pacientov s väčšou hmotnosťou či sprejazdnenie komunikácií po búrkach. Často zasahujeme pri dopravných nehodách, pretože medzi Prievidzou a našou obcou je pomerne nehodový úsek cestnej komunikácie. Ročne máme okolo 50 zása-

hov, pričom 80 percent výjazdov smeruje do Prievidze. Takže spolu so susedným Nitrianskym Pravnom patrime medzi vyťaženejšie zbory,“ hodnotí štatisticky situáciu Martin Vavro.

Rybky, ryby, rybiská

„Rybáčiť som začal vo svojich 16 rokoch. V začiatkoch som lovil klasicky na ťažko s krmidlom. Mojou ďalšou obľúbenou metódou bol lov na plavák. Časom som však objavil aj zaujímavejšiu a o niečo úspešnejšiu techniku,“ hovorí Martin Klopán (35), rybár, ktorý je presvedčený, že väčším zážitkom je rybu po čestnom boji nechať žiť, ako si na nej pochutiať. Pri spôsobe lovu chytá a pustá ulovená ryba čo najšetrnejšie vráti do pôvodného prostredia. Kým kedysi sa chytalo na zemiak, dnes môžu rybári používať návnady od výmyslu sveta, prezradza nám Martin a zároveň ukazuje farebné guľôčky zvané boilies. „Toto je najlepšia návnada na lov kaprov. Majú mnohoraké príchuť. Rybaci, slivkovú, kokosovú, akú chceš,“ ovoniavame so záujmom guľôčky pripomínajúce malé Raffaello. Rozlišujú sa dokonca aj podľa ročných období. K tomu krmene kukurica, dip, partikel, čo je uvarená kukurica, pšenica, repka, hrach. „Taký základ krmiva, aby rybár nalákal ryby. Veľké kapry chodia samy. Po tej istej trase, v tom istom čase, akoby mali hodinky,“ naznačuje náš sprievodca, čo všetko treba o vodných obyvateľoch vedieť. Čo ho mrzí, je neporiadok, ktorý pri vode nachádza. Preto nedávno zorganizoval brigádu a spoločne so svojimi kolegami z práce vyzbierali na brehu Košovských prepadlísk niekoľko vriec odpadkov. A o čom snívá človek, ktorý má rybárske DNA v krvi? Na prekvapenie to nie je kapitálny úlovok, ktorý by ostatní rybári závideli. „Bol by som rád, keby si ľudia vážili prírodu a jej bohatstvo a starali sa o ňu. My ľudia všetko nenávratne poškodujeme, znečisťujeme, a ak vás neurobíme príslušné kroky, nebudeme mať o nejaký čas kde ani čo loviť,“ hovorí Martin a my mu prajeme, aby sa mu tento sen splnil.

TEXT A FOTO: JAROSLAV SLAŠŤAN